
***MGA MINATAMIS
NA TALUDTOD***

Bahaghari sa Bilao

May bahaghari sa bilaong paninda ni Lola.

Pula ang kulay ng maning panutsa
na pinalutong ng pinakapúrong muskobado.

Kahel ang kulay ng kutsinta
na nagtampisaw sa mangkok ng yema at niyog.

Dilaw ang kulay ng nilupak na balinghoy
na naligo sa ginagad na keso.

Lunti ang kulay ng suman sa lihiya
na naglalangis sa latik at bukayo.

Bughaw ang kulay ng putong ternate,
tamis ay pinitas sa hardin ng aking ate.

Indigo ang kulay ng halayang kamote,
kaysarap ipares sa pandesal at tsokolate.

Lila ang kulay ng ubeng kalamay,
binudburan ng pinipig, nakakapaglaway!

Totoo, sa bilaong paninda ni Lola
ay may nanunulay na bahaghari—

sa bawat tikim ay gumuguhit
ang makukulay na ngiti ng mga suki.

Tala:

- **Ternate** - isang asul bulaklak na tinatawag ding Butterfly Pea. Marami itong benepisyo sa kalusugan kaya't inihahalo sa pagkain at kung minsá'y ginagawang tsaá.

Mga Lasa ng Aking Merienda

Nakilala ko ang asim
mula sa kending sampalok.

Nakilala ko ang pait
mula sa sabáang natostado.

Nakilala ko ang pakla
mula sa bubot na kaimito.

Nakilala ko ang anghang
mula sa sorbetes na may labuyo.

Nakilala ko ang askád
mula sa pinatuyong durian.

Nakilala ko ang alat
mula sa inasinang duhat.

Nakilala ko ang kulasím
mula sa santol at bagoong.

Nakilala ko ang tabang
mula sa hilaw na melon.

Nakilala ko ang tamis
mula sa buslo ng aratiles
na pinitas namin ni Lolo.

Bahay na Kakanin

Gagawa ako ng bahay na kakanin,
iyong pinakamalagkit at madikit na kakanin—

ang pader ay gawa sa biko,
ang bubong ay puto-bubong,

ang pinto ay bibingka,
ang mga bintana ay kutsinta,

ang mesa’y mapintog na butsi,
ang mga upuan ay pichi-pichi,

ang lababo ay inutak,
ang hagdan ay nilupak,

maja blanca ang higaan,
espasol naman ang mga unan,

gawa sa kalamay ang dingding,
ang sahig nama’y sapin-sapin.

Gagawa ako ng bahay na kakanin,
iyong pinakamalagkit at madikit na kakanin—

baka sakaling dito’y mapagkit
at hindi na maghiwalay

sina Nanay at Tatay.

Bugtungan sa Sagingan

PANUTO:

Ipares ang mga panghimagas na nasa Hanay A sa mga bugtong na nasa Hanay B. Sinumang makatama ng anim ay may premyong isang piling ng saging!

Hanay A		Hanay B
Saging Con Yelo	●	● Saging na antukin, pahilik-hilik sa banig; nirolyo na sa kawali, ayaw pa ring gumising.
Pinasugbo	●	● Isang saging na maporma, napakahilig mambola; nang ligawan ang mantika, naging pritong bola-bola.
Turon	●	● Saging na makulit, panay ang bilad sa init; ayaw magpaawat kahit nag-uuling na ang balat.
Banana Cue	●	● Isang saging na hari, kaharia'y natatangi – gawa sa niyebe at sago, may adorno pang karamelo.
Palikambing	●	● Saging na sirkeron, nagtanghal sa karnabal; sumubo ng tubo, saka sumisid sa arnibal.
Ginanggang	●	● Isang modelong saging, nagpunta sa <i>dermatologist</i> ; ngunit imbis na rumikit, natadtad pa ng puting butlig!

MGA SAGOT SA HANAY B:

1. Turon
2. Palikambing
3. Ginanggang
4. Saging Con Yelo
5. Banana Cue
6. Pinasugbo

Paumanhin ng Sapin-Sapin

Patawad po
kung hilig kong lumambitin
sa hardin ng iyong mga ngipin,
maglagalag sa gubat ng iyong bagang,
at sumuksok sa makikipot nitong sulok –
ikaw tuloy ay nagkabukbok.

Patawad po
kung ginawa kong bangka
ang iyong dila, kay sarap sumagwan
sa munting lawa ng panis na laway
at sa iyong ngala-ngala ay tahimik na magpiknik –
namalat tuloy ang iyong tinig.

Patawad po
kung ako'y nagpalo-sebo
sa naglalangis mong gilagid,
ako'y nangunyapit nang napakahigpit
makuha lang sa tuktok ang premyong tinga –
sinungitan ka tuloy ng dentista.

Patawad po, patawad po.
Sa ngalan ng niyog at galapong,
ng asukal at kondensada,
ng ube, langka, at mantekilya,
ako po'y humihingi
ng taos na pang-unawa't dispensa.

Patawad po, patawad po.
Kahit na ang totoo po....

Tamad ka lang po kasing magsipilyo.

Aming Kakanin sa Araw-Araw

Kakanin ang agahan
ng nagmamadaling drayber.

Kakanin ang panghimagas
ng hapóng construction worker.

Kakanin ang tanghalian
ng nagtitipid na mekaniko.

Kakanin ang merienda
ng nagpapahingang bumbero.

Kakanin ang nginangatngat
ng namimitig na guwardiya.

Kakanin ang pinapapak
ng abalang manikurista.

Kakanin ang pampatanggal-inip
ng matandang sapatero.

Kakanin ang pampatanggal-ngitngit
ng napagalitang tubero.

Kakanin ang pulutan
ng mga tinderang nagkukuwentuhan.

Kakanin ang hapunan
ng batang naubusan ng ulam.

Kaya mamang pulis, pakiusap po,
huwag po sana kaming paalisin dito sa tabing-kalsada.

Napakarami pong umaasa sa aming mga tinda.

Inandila

Walang dila ang inandila
ngunit bumubulong ng bugtong
ang nakatapis nitong
tamis sa aking labi.

Walang dila ang inandila
ngunit pumapaswit, umaawit
ang dinikdik nitong
latik sa aking bibig.

Walang dila ang inandila
ngunit waring humahalik
ang lagkit nito't lasa,
umaalsa sa aking dila,

parang dumudungaw na balangaw
sa kabundukan ng Cordillera.

Tala:

- **Inandila** - sariling bersyon ng 'palitaw' ng mga katutubong Gaddang mula sa Kalinga. Gawa ito sa pinaghalong gata at galapong na binudburan ng latik at asukal. Parang dila ang hugis nito at ibinabalot sa dahon ng saging.
- **Balangaw** - bahaghari.

Lokot-Lokot

May sorpresa sa 'min si Inang:
isang espesyal na minindal
upang ipagdiwang
ang pagtatapos ng Ramadan.

Umaga pa lang
ay inihanda na ni Inang
ang garapon ng galapong
na pinalapot sa mangkok
ng tubig at muskobado.

Dahan-dahan
niya iyong isinalin sa *ulayan*,
at saka tinaktak nang tinaktak
ng pantagtag na patpat
hanggang sa tumagaktak
sa maliliit nitong butas
ang manamis-namis na katas;
paikot-ikot ang báong pansalà
sa kawaling may kumukulong mantika,
tila ba sumasayaw ng *tumahik*
sa saliw ng *kulintang* at *kulaing*.

Gamit ang sandok na *gagawi*,
itutupi ni Inang ang mga kanto
ng nalutong galapong;
irorolyong marahan
na parang banig na *tennun*
na hinabi sa antigong *sud dendam*.

Maya-maya pa,
handang pagsaluhan
ang ginintuang minindal.

Ay, walang kasingsarap
ang binilot nitong tamis
at nirolyo nitong lutong
pagkaraan ng ilang linggo
naming pag-aayuno.

Tala:

- **Lokot-Lokot** - isang malutong na 'rice noodles' mula sa Mindanao. Parang munting banig ang hugis nito. Karaniwang inihahain tuwing may espesyal na okasyon tulad ng kasal at Eid'1 Fitr.
- **Tumahik** - sayaw sa pakikipagdigma ng katutubong Yakan.
- **Kulintang** - hanay na binubuo ng walong gong na may iba't ibang eskala.
- **Kulaing** - tambol na yari sa bumbong ng kawayan, may butas na pahaba ang biyas, at pinapalo ng patpat.
- **Tennun** - katutubong tela ng katutubong Yakan.
- **Sud Dendam** - mala-suklay na aparatong gawa sa kawayan na ginagamit sa paghahabi ng katutubong Yakan.

Halò-halò

Halò-halò ang maraming ako,
depende sa araw o linggo.

Halò-halò ang iba't ibang ako,
tulad ng halúhalòng paborito ko.

Kung minsa'y tahimik tulad ng pinipig;
kung minsa'y bungisngis tulad ng mais.

Matigas ang kukote gaya ng kamote;
minsa'y pabebe gaya ng halayang ube.

Tulad ng garbansos –
pahangos-hangos, padalos-dalos.

Tulad ng langka –
padapa-dapa, pahila-hilata.

Gaya ng munggong itim:
mapanimdim at mapaglihim.

Gaya ng sariwang gatas:
layás at mapantuklas.

Kung minsa'y gahaman tulad ng gulaman;
sa aking kakulitan, ika'y mapapa-*letse!* flan.

Pasensya na po kung nakakapunô na parang makapuno;
paumanhin kung maloko tulad ng nata de coco.

Gaya ng sago, mabilis akong magtampo.
Gaya ng yelo, kung umiyak ay nakangingilo.

Haaayyy, kung minsan, ako man
ay nalilito at nahihilo sa iba't ibang ako.

Ngunit sabi ni Nanay,
halò-halò man ang maraming ako,

tulad ng halúhalòng paborito,
mahal pa rin niya ako.

Paano ba Kumain ng Minatamis na Berso?

Madali lang, kaibigang estranghero.

Damputin lang diretso sa bilao.
Huwag nang kutsarain,
huwag nang tinidurin,
huwag nang kumuha ng pinggang babasagin;
mas malalapas ang sarap
kapag iyong kakamayin.

Alisin ang balot.

Sa iyong pagkagat,
nguyaing maigi
ang malalagkit na taludtod.

Simsiming maigi ang mga latik
na saknong,
huwag hayaang sumiksik
sa ngipi't gilagid
at baka mabulok,
magbukbok.

Hinay-hinay sa paglunok.
Namnamin ang bawat tugma,
ang bawat ritmo, ang bawat salita.
Hayaang matunaw ang talinghaga
at maglawa sa iyong dila –
lasapin ang krema
ng mantekilya at haraya;
masinsing padaluyin
sa ngala-ngala at hinagap.

Sakaling mapasinghap,
lumagok lang ng tubig
at malayang paanurin
ang ragasa ng linamnam
ng tulang iyong natikman.

Pagkatapos,
idighay ang berso't
paangkasin sa hangin,
hayaang maglayag
at maglagalag
sa malalayong lupain;
siya'y mapapagod din.

Tingnan mo,
maya-maya lang ay mahihimbing siyang
kalong ng bundat na mga ulap,
yayakagin ng ulan,
tutulo
sa
bubungan,
lalagapak sa lupa,
magkakaugat,
mag-iinat,
magsasanga,
lalaking hitik sa kalinga at bunga,
pagkaraa'y susungkitin,
titipunin,
babalatan,
huhugasan,
iluluto sa kawa,
at saka ihahain sa bilao

upang muling
damputin at tikman
ng panibagong
estranghero.

Mga Minatamis na Taludtod

PANUTO:

Ngayong tapos na akong tumula, ikaw naman ang magiging makata.
Mula sa garapon ay pumili't gumupit ng mga minatamis na taludtod.
Idikit at ihain sa pinggan sa ibaba ang iyong nabuong minatamis na tula.
Kung ilan mang saknong, ikaw na ang bahala.
Ipatikim sa katabi ang sarap ng iyong katha!

